

NIEUWSBRIEF CANTONSPARK

December 2010

REDACTIE:

Huub van der Aa
 Angelique Bosch van Drakestein
 Rob Samson

INFORMATIE:

Vrienden van het Cantonspark
 Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer,
 Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn
 Tel: 035 - 541 3356
 E-Mail: secretariaat@cantonspark.nl

HOE WORDT U DONATEUR?

Voor een bijdrage van € 17,50 per jaar bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle tuin voor Baarn te behouden.

Stort uw bijdrage op:

Bankrekening SNS Regio Bank Baarn,
 rekening nummer 98.35.74.944,
 t.n.v. Vrienden van het Cantonspark.

INHOUDSOPGAVE

- 3. Ten geleide
- 5 De restauratieplannen voor de Winter-
tuin
- 10 Impressies van de excursie 's Graveland-
se Buitenplaatsen
- 14 Nieuwtjes uit het park
- 15 In memoriam Corry Kamphorst
- 16 Het Cantonspark: een vogelparadijs?
Deel 2
- 22. Aandacht voor de Zoogdieren in het
Cantonspark
- 25 Bomen over Boeken over Bomen

Voorplaat: Vruchtjes van *Taxus baccata*.
 Omslag links: Kardinaalmuts, *Euonymus europaeus*

Ten geleide

Het afgelopen half jaar zijn bestuursleden van onze Stichting een aantal malen betrokken geweest bij overleg met gemeentebestuurders en verschillende andere betrokkenen bij de toekomst van de Wintertuin. Jammer genoeg is de verantwoordelijke wethouder van de Kerk recentelijk teruggetreden, na de nodige commotie rond zijn persoon. Wij willen hem echter ook op deze plaats bedanken voor de aandacht die hij, gedurende enkele bestuursperioden van colleges waaraan hij heeft deelgenomen, voor het park en voor onze stichting aan de dag heeft gelegd. Toen wij omstreeks 1993 voor het eerst naar buiten traden hebben wij bij gemeentebestuurders herhaaldelijk argwaan gewekt omtrent onze bemoeiingen. Van de Kerk echter was de eerste wethouder, die ons echt serieus nam en contacten met ons regelmatig in zijn agenda opnam. Wij hopen met zijn opvolger dezelfde goede verstandhouding op te kunnen bouwen. Tijdens de besloten afscheidsbijeenkomst in het gemeentehuis heeft een delegatie van ons bestuur acte de présence gegeven.

Ook hebben wij deelgenomen aan vergaderingen van de "Initiatiefgroep Reedijk" die in de gemeenteraad een alternatief plan voor de Wintertuin heeft voorgesteld. Op dit moment is daar echter nog geen besluit over genomen. Wel stellen wij vast dat in toenemende mate ook het park als zodanig bij de toekomstplannen betrokken wordt. Deze samenhang is voor ons altijd een logische geweest, maar in de

Taxodium distinctum, Moerascyprus

openbare discussies werd dat wel eens vergeten. We hebben moeten vaststellen dat een deel van de dorpspolitici en hun commentatoren soms met ideeën naar buiten komen waar geen begrip voor deze samenhang uit spreekt of dat men plannen smeedt die voorbij gaan aan het feit dat het park en allerlei afzonderlijke onderdelen de status van Rijksmonument hebben. En tevens dat daaruit voortvloeit dat daardoor niet alle wilde plannen zomaar kunnen worden uitgevoerd. De monumentale status van het park en de grote waarde van de levende collectie van de voormalige hortus van de universiteit van Utrecht zijn niet te rijmen met verkeerswegen en onbeperkte horeca in het park of verwijdering van de hekken. Waarbij we nu al kunnen opmerken dat wij enige vorm van horeca en bepaalde noodzakelijke aanpassingen in het groen wel degelijk zien zitten.

Het Cantonspark is voorts gelukkig nog één van de weinige groene plekken in Baarn waar geen honden mogen komen en waar dus de nivellerende werking die van hun uitwerpselen en urine op de vegetatie, en vooral ook de bomen uitgaat, nog niet heeft toegeslagen. Natuurlijk is dit een moeilijk onderwerp, omdat met name de negatieve invloed van massaal bezoek van honden niet voor iedereen direct zichtbaar is, maar in allerlei onderzoeken in binnen- en buitenland wel degelijk is aangetoond. Ook in Baarn zijn voorbeelden aan te wijzen van de directe invloed van deze vorm van bemesting op het bodemevenwicht en de gezondheid van bomen.

De recente ontwikkelingen rond park en kas hebben er wel toe geleid dat wij weer een aantal stappen hebben gezet mbt de

algehele restauratie van het park. Helaas hebben wij moeten instemmen met onvermijdelijke kap van enkele zeer waardevolle bomen rond de Wintertuin. De eis om vóór 31 december 2010 met de restauratie van de Wintertuin te beginnen, omdat anders de subsidie die toenmalig minister Plasterk had toegekend, weer zal worden ingetrokken hangt als een zwaard van Damocles boven ons hoofd. De gemeente is veel te laat met de noodzakelijke voorbereidingen begonnen en al voordat de werkzaamheden daadwerkelijk aan een aannemer gegund konden worden lagen er eisen voor kap op tafel. In onderling overleg met de betrokken ambtenaren hebben wij een plan uitgewerkt om met zo weinig mogelijk schade voor de begroeiing de omvangrijke werkzaamheden rond de restauratie mogelijk te maken. Wel zal gedurende de werkzaamheden, die mogelijk twee jaar in beslag gaan nemen een brede strook rond de Wintertuin van alle begroeiing worden ontdaan. Zie hierover het aparte artikel in dit nummer.

Nu de politieke verhoudingen in Nederland ingrijpend zijn veranderd en men in Den Haag keuzes moet maken uit verschillende mogelijkheden om noodzakelijke bezuinigingen van de grond te krijgen, zijn veel zaken – ook op het lokale niveau – onzeker geworden. Als wij dit schrijven is nog niet bekend hoe de bezuinigingen voor het onderhoud van monumenten en het openbare groen in Baarn voor ons park zullen uitpakken. Het zou zo maar eens kunnen zijn dat wij bepaalde plannen met het park zullen moeten herzien of dat wij bijvoorbeeld voor reguliere zaken in de toekomst meer gebruik zullen moeten

gaan maken van de inzet van vrijwilligers. Ons bestuur en de beheercommissie houden in de nabije toekomst de vinger aan de pols en zullen zich alert moeten

tonen bij allerlei gebeurtenissen rond park en Wintertuin.

Het bestuur

NIEUWS OVER BOMEN

VARA's Vroege Vogels organiseerde dit jaar, in samenwerking met de Bomenstichting, een zgn Boomkroon-competitie. Iedereen kon meedoen en een plan indienen om het gebeuren rond de boom in het dagelijks leven in Nederland te promoten. Winnaar werd een plan om in elke gemeente in het openbare groen, bij voorkeur in een park, bomen te zetten met vruchten waarvan iedereen gebruik kan maken: Dus, appels, peren, noten etc.

De uitslag van de wedstrijd werd op zondag 14 november tijdens de het radioprogramma van Vroege Vogels bekend gemaakt en het winnende plan werd gebracht als iets helemaal nieuws. Wij tekenen hierbij aan dat wij in Baarn al lang bekend zijn met dit idee. De gemeente plantte in recente jaren peren langs de Eemnesserweg, maar rekende buiten de Perenroest, waardoor

de bomen al spoedig het loodje legden. In Groeneveld hebben we een fantastische boomgaard met oude fruitrassen, voor iedereen toegankelijk. En wij hadden tot voor een jaar of tien het beroemde Perenlaantje in het Cantonspark, dat uiteindelijk van ouderdom het loodje legde.

Bij de herinrichting van het perceel achter de Kinderboerderij, de vroegere proeftuin van het WCS-laboratorium, hebben wij intensief gelobbyd voor fruitbomen, maar daar heeft de gemeente toen een stokje voor gestoken, met als argument dat een dergelijke mini-boomgaard op die plek vandalisme zou bevorderen en dat de bezoekers het fruit geen kans zouden geven om fatsoenlijk rijp te worden. Ik weet niet of de fruitbomen in Groeneveld veel te lijden hebben van dit soort vandalisme. Misschien ligt dat park net iets te ver uit de route van de notoire vanden om van illegale pluk veel last te hebben.

De restauratieplannen voor de Wintertuin

In de laatste week van november 2010 en de eerste week van december is er intensief overleg geweest tussen een aantal betrokken ambtenaren en vertegenwoordigers van ons bestuur en de beheercommissie. Dit in verband met de start van de werkzaamheden rond de restauratie van de Wintertuin, die in ieder geval vóór 1 januari 2011 moet beginnen, omdat anders één van de belangrijke subsidies in gevaar zou kunnen komen. Bij dit overleg hebben ambtenaren van de afdeling bouwkunde van de gemeente met ons de beoogde inrichting van de bouwplaats besproken. Omdat de restauratie van de Wintertuin een zeer omvangrijke klus zal worden moest rondom de kas ruimte worden gemaakt voor voorlopige opslag van materialen en allerlei werkzaamheden zoals het aanbrengen van steigers. Om met name het park te ontzien worden deze werkzaamheden in eerste instantie alleen aan de straatzijde uitgevoerd, waarbij bovendien de vrije toegang tot de kas gewaarborgd moet blijven. Tevens moet er rondom de kas werkruimte worden gecreëerd. Daarbij is het noodzakelijk om rondom de kas een zone te maken die vrij is van bomen en struiken.

Nu hebben wij overwogen dat in de loop van vele jaren in de beoogde zone veel vervangbare opslag van struiken en boompjes is gegroeid maar dat er tevens een aantal kostbare bomen staan. Met name de Paardenkastanje-hybride met twee unieke Maretakken, die links vóór de kas staat op, maar dik een meter van

de kas en de Kaukasische beuk op het voorpleintje wilden wij niet opofferen en wij zijn overeen gekomen dat ze elk door een hekje beschermd zullen worden tegen beschadigingen, maar dat er in de kruinen gesnoeid mag worden, zonder hun specifieke waarde aan te tasten. Een beperkt aantal andere bomen aan de voorzijde zal moeten wijken. Bij de grote Christusdoorn, die behoorlijk in de weg staat voor de werkzaamheden hebben wij overwogen dat we van deze soort elders in het park nog een andere grote boom hebben staan en dat de soort op zich niet zó zeldzaam is. Aan de zijkant en de achterzijde hebben wij boom voor boom onder de loep genomen en aangegeven welke bomen voor bescherming resp. verplaatsing in aanmerking komen. Onze beheercommissie heeft over een en ander overeenstemming bereikt met de afdeling bouwkunde van de gemeente en deze heeft een kaartje ontworpen waarop de geplande aanpassingen staan ingetekend. Dit kaartje treft u hierbij aan.

Op 21 december zijn de werkzaamheden begonnen met het plaatsen van bouwhekken rond het hele werkterrein, met als gevolg dat het park vanaf die kant tijdelijk niet meer kan worden betreden. Na voltooiing van het hele project zal de begroeiing in onderling overleg worden aangepast en waar mogelijk hersteld. In de week van 6 december zijn bij ca 300 adressen in de ruime omgeving brieven verspreid om de omwonenden in te lichten over de ophan-den zijnde werkzaamheden. Voorlopig

wordt alleen begonnen met het casco-herstel, zodat de toegang tot de Winter-
tuin voor gasten van de Palmcourt gallery
beschikbaar blijft. Binnenkort start de
selectieprocedure om een exploitant voor
de kas te vinden, waarbij de gemeenteraad
een dikke vinger in de pap zal behouden.

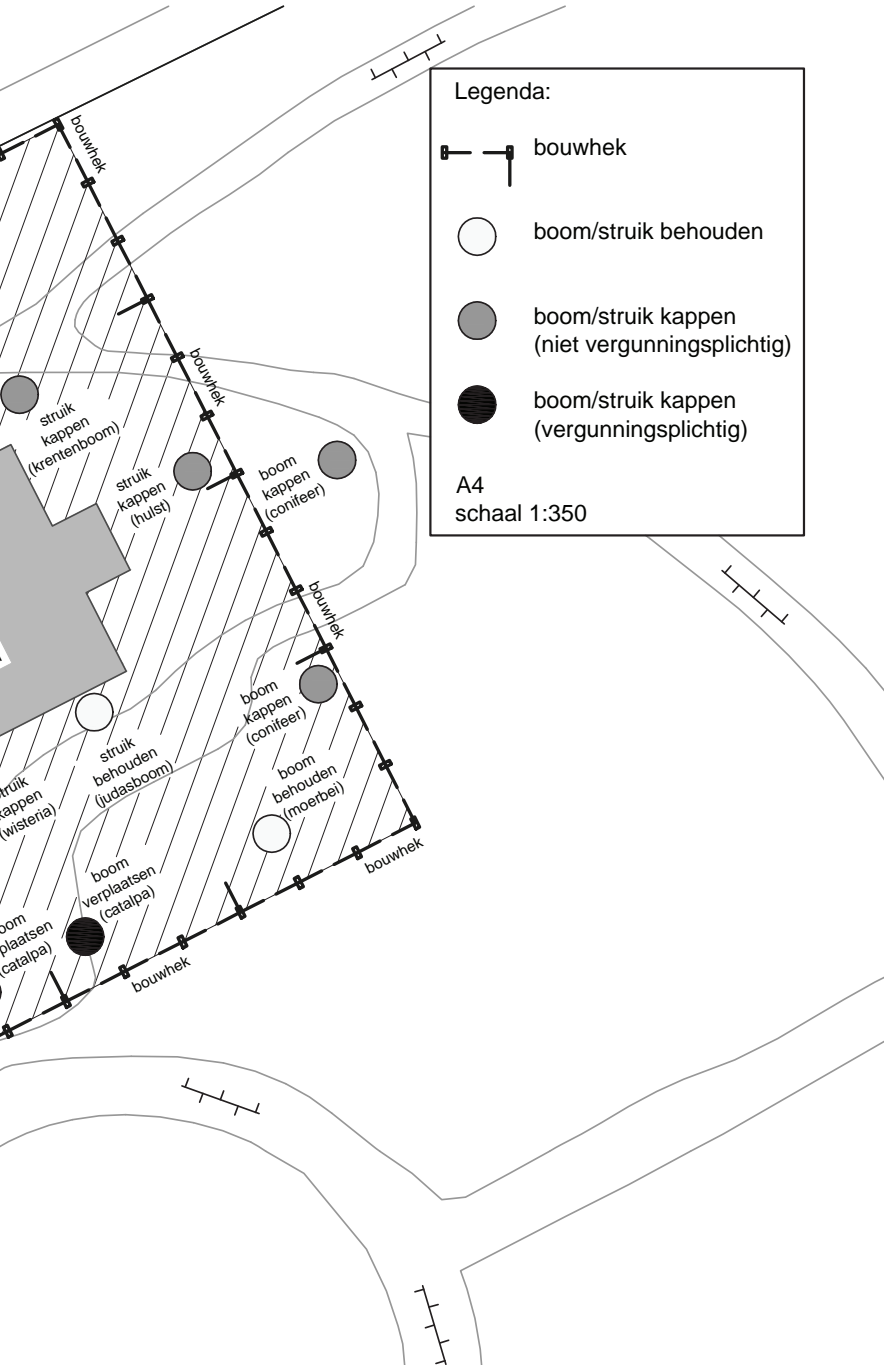
Tevens hebben wij met bestuur en beheer-
commissie een nieuwe ronde gestart in de
planning van de restauratie van het park als
geheel. Daarvoor hebben de Vrienden van
het Cantonspark enkele jaren geleden een

raadsbreed gesteunde opdracht van het
college gekregen en aanvaard en hebben
al een aantal stappen gezet. Ook hierover
is in deze drukke dagen overleg met de
afdeling groen van de gemeente en exter-
ne deskundigen gevoerd. Deze restauratie
gaat uit van de gedachte dat park en kas
één geheel vormen en als twee-eenheid
een Rijksmonument vormen.

*Het bestuur van de Vrienden van het
Cantonspark*

Legenda:

- bouwhek
- boom/struik behouden
- boom/struik kappen (niet vergunningsplichtig)
- boom/struik kappen (vergunningsplichtig)

A4
 schaal 1:350

Impressies van de excursie 's-Gravelandse Buitenplaatsen.

Een enthousiaste groep van 40 donateurs verzamelde zich op 23 oktober 2010 in de Hooiberg van het Bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in 's-Graveland. Na de inloop met koffie verwelkomde Angelique Bosch van Drakestein de gasten en liet, aan de hand van een kaart van het Cantonspark uit 1936 en één van de huidige situatie, zien wat in de toekomst de bedoeling is voor de padenstructuur in het park. Paden, die verdwenen zijn, zullen worden hersteld, een onderdeel van de herinrichting van het Cantonspark.

Daarna was het woord aan Johan van Galen Last, projectleider Herstel 's-Gravelandse Buitenplaatsen. Deze buitenplaatsen zijn bijna vier eeuwen oud en binnen het herstelplan is aandacht voor alle bijzondere waarden : cultuurhistorie, natuur en recreatie. Het unieke van elke buitenplaats afzonderlijk zal behouden blijven. Het herstelplan wordt in fasen uitgevoerd en zal in totaal tien tot vijftien jaar in beslag nemen.

Aan de hand van een powerpoint presentatie wordt eerst kort de geschiedenis van de dertien buitenplaatsen , waarvan er nu tien in het bezit van Natuurmonumenten zijn behandeld. Dat is van belang om te weten hoe het was en wat er in de loop der tijden is gebeurd. We hoorden o.a. het fraaie verhaal van Gooilust, dat , het net als het Corversbos , eigendom was van de familie Cover Hooft en later van Louise Six die getrouwd was met Frans Ernst Blaauw.

Tegen de zin van zijn vrouw, veranderde hij Gooilust in een dierenpark waarmee hij internationaal bekend werd. Toen Louise Six stierf schonk zij het landgoed dan ook niet aan haar man maar aan Natuurmonumenten. Nu is het weer een lust voor het oog, als natuur- en cultuurmonument.

In de loop van de geschiedenis is er nogal het één en ander veranderd. Wat Schaep en Burgh betreft, in de 17e eeuw werd grond afgegraven voor akkers om voedsel te kunnen verbouwen. Later werden de akkers omgevormd tot een strakke symmetrische tuin. In de 18e eeuw veranderde de tuin mee met de nieuwste tuinmode: de landschapstuin, glooiend met gemengde boomgroepen en waterlopen. De parkaanleg werd voltooid onder de bekende Nederlandse tuinarchitect Zocher jr.

De eerste herstelwerkzaamheden werden eind 2008 uitgevoerd. Eerst wordt vastgesteld welke natuurwaarde zit in het gedeelte dat aangepast gaat worden. Vóór bomen worden gekapt worden de holtes onderzocht op de aanwezigheid van vleermuisnesten. Ligt de boom eenmaal op de grond, dan gebeurt dat nog een keer. Alle bijzondere bomen worden op kaart gezet, ze blijven staan als zij geen gevaar opleveren. Soms blijft zelfs een dode boom staan vanwege het karakteristieke voorkomen.

De Lindekom, de grote vijver achter het huis, is al gerenoveerd. Dat betekende eerst behoorlijke kaalslag, maar nu is al te zien hoe fraai de vijver 'open' is gemaakt met

Gastheer Johan van Galen Last geeft tijdens de rondgang uitleg over de restauratie van het landgoed Boekesteyn.

bosmieren ontfermen zich over de stobben van beuken . Dit alles hebben we tijdens de wandeling buiten in omgeschouw kunnen nemen.

Van het herstelplan Boekesteyn is het Slingerpad gerealiseerd in 2009. De naam zegt het al: het pad slingert en biedt daardoor een afwisselende wandeling met vele doorkijkjes naar o.a. de weilanden die er naast liggen. De doorkijkjes waren dichtgegroeid en om die terug te krijgen zijn veel bomen verwijderd. Twee bijzondere tulpenbomen werden verplaatst en 43 bomen en 35 00 struiken geplant. Rekening is gehouden met een grote verscheidenheid aan kleuren en bloemen. Aan de vogels is ook gedacht , door aanplant van struiken met bessen en zaden.

mooie zichtlijnen en gevarieerde oeverbeplanting. Het eilandje in het midden, jarenlang aan het oog onttrokken, is nu goed zichtbaar. Aandacht voor de hedendaagse tuinarchitectuur vinden we o.a. terug in de paden, die twee meter breed worden.

De renovatie strekt zich ook uit ten aanzien van de betere bereikbaarheid van slangenmuur en moestuin. Bij renovatie van bospercelen waar geen wandelaars komen wordt wel gedund, maar bewust worden oude en zwakke bomen met rust gelaten. Ook de aftakeling mag gezien worden. Omgevallen bomen blijven liggen. Zwarte

Bij de bosvijver zijn de oevers opgeschoond, alles wat in het oorspronkelijke plan niet voorkwam is verwijderd. Een prachtige treurbeuk komt nu weer helemaal tot zijn recht. Ook op Boekesteyn is veel nieuwe aanplant van loofbomen, heesters etc.

Een stukje wandeling voert ons nog over Bantam, pas in de 18e eeuw ontstaan . De landschapstuin die werd aangelegd kreeg de naam Klein Zwitserland . De heuvels en de vijvers zijn er nog, ook de rechte beuken -en eikenlanen. Hier moeten de herstelwerkzaamheden nog beginnen. Voor elke boomsoort wordt een speciaal grondmengsel gebruikt dat besteld wordt in Soest. Dat bevordert de gezonde groei.

Tijdens de lunch, in gespannen afwachting voor de biologische pompoensoep

Duidelijk is geworden dat er nog veel gaat gebeuren de komende jaren, en dat vrijwilligers zich in willen zetten voor bepaalde projecten, zoals het schilderen van het hekwerk bij de Ezelskamp op Schaep en Burgh. Ook financiële steun van donateurs en bedrijfsleven is nodig om alles te kunnen realiseren.

Na de rondwandeling van zo'n twee uur, waarbij op verschillende punten werd stilgestaan (die in de powerpoint presentatie aan de orde waren geweest) werd afscheid genomen van Johan van Galen Last die ons op voortreffelijke wijze inzicht heeft gegeven in alles wat er bij zo'n grootschalig herstelplan komt kijken. Ongetwijfeld kunnen wij daar als bestuur en beheercom-

missie van de Stichting Vrienden van het Cantonspark ons voordeel mee doen, ook al is de omvang van een herstelplan voor het Cantonspark niet te vergelijken met dat van de 's-Gravelandse buitenplaatsen.

Het slot van deze excursie bestond voor degenen die voor de lunch ingetekend hadden met een bezoek aan Land en Boschzicht waar iedereen die misschien wat koud geworden was weer helemaal op kon warmen. We kunnen terugzien op een leerzame en zeer geanimeerde excursie.

Greet de Lange

Japanese notenboom, *Ginkgo biloba*

Nieuwtjes uit het park

Medio juni van dit jaar werd er ingebroken in de Wintertuin. De inbrekers waren goed voorbereid en wisten precies wat ze in korte tijd moesten meenemen. Aan de kant van de Piet Heinlaan verwijderden ze met grof geweld een heksegment waarna ze per auto de parkzijde van de kas konden bereiken. Toen de politie arriveerde waren de vogels gevlogen.

Zo rond de langste dag is er al jarenlang een toename van het vandalisme; er is dan een groep jongeren, die buiten de boot valt bij het smeden van vakantieplannen. In die periode met warme zomernachten worden de groepjes hangjongeren weer hechter en kennelijk moeilijker te bestrijden. Ook dit jaar weer was er in deze periode een toename van vernielingen, kleine brandjes, waar in sommige gevallen de brandweer of politie aan te pas moest komen, graffiti, beschadigingen van bomen en struiken, hinderlijk voetballen en lastig vallen van de eendjes. Wie er wat van zegt kan meestal rekenen op een bang makende reactie.

Op zaterdag 19 juni was het Open Tuinen Dag, georganiseerd door Groei en Bloei. Onze rondleiders stonden paraat om deelnemers te ontvangen maar tot ieders verbazing waren alle hekken, inclusief de hoofdingang hermetisch afgesloten. Er kwam dus niemand opdagen, waar overigens ook de 's middags gespeelde voetbalwedstrijd tegen Japan, in het kader van het toernooi om de wereldbeker in Durban, Zuid Afrika, wel mede debet zal

zijn geweest. In de BC van maandag 21 juni deed een kloeke verslaggever kond' van de succesvol geslaagde Open Tuinendag en noemde onder de geslaagde activiteiten ook de rondleidingen in het Cantonspark. In een ingezonden stuk van onze zijde, in de krant van de volgende woensdag, hebben wij deze unieke nieuwsvinding van de krant gecorrigeerd en meteen ook maar onze excuses aangeboden aan de mensen die tevergeefs aan de gesloten poort hebben staan wachten op onze rondleiders.

Half tamme Wilde eenden aan de rand van de vijver van het Cantonspark.

In Memoriam Corry Kamphorst

Op 4 september 2010 overleed Corry Kamphorst. Zij was al lang ziek en in de loop van dit jaar werd duidelijk dat zij niet meer beter kon worden. Al in 2009 had zij ons gemeld dat zij geen rondleidingen meer zou houden in het Cantonspark, iets wat zij een aantal jaren met veel plezier en deskundigheid heeft gedaan. Zij was als zodanig goed op haar plaats: ze had een grote kennis van een aantal aspecten van het gebeuren in de natuur, maar zeker ook van dat in een park als het onze. Ze was in het begin heel leergierig en heeft tot het einde van haar loopbaan als rondleiderster elke rondleiding goed voorbereid. Ze had een duidelijke stem en aan de manier waarop zij haar verhaal bracht kon je afleiden dat zij in verschillende functies geleerd had om haar kennis adequaat over te dragen op anderen.

Dat zij graag het heft in eigen handen hield bleek ons tijdens de afscheidsbijeenkomst op 9 september, waar haar zoon Ronald een indrukwekkende brief voorlas, waarin zij iedereen die in haar leven een rol van betekenis gespeeld had met haar eigen warme woorden bedankte. Ook andere familieleden spraken liefdevol over haar bijzondere karakter, afgewisseld door muziek die zij zelf nog had uitgekozen.

Corry was vorig jaar in december nog onder ons, tijdens het jaarlijkse etentje met alle rondleiders. We wisten toen al dat zij ziek was en verder niets meer voor het Cantonspark zou kunnen doen. Nu zij is overleden kunnen wij ons dankbaar tonen dat wij haar hebben gekend en met haar mooie uren hebben gedeeld in het park, waar zij heel veel van hield.

Huub van der Aa

Het Cantonspark, een vogelparadijs ?

Deel 2

De eerste aflevering van dit artikel over de vogelbevolking van het Cantonspark stond in het juni nummer van deze nieuwsbrief. Hierin hebben we na inleidende paragrafen de vogels behandeld per familie. De laatst behandelde familie was nr 11: de Zwaluwen. Wij gaan in deze aflevering dus verder met:

12. WIELEWALEN - ORIOLIDAE

De Wielewaal is ook in vroeger jaren altijd een schaarse broedvogel van onze regio geweest, die in Midden Nederland eerder de lager gelegen gebieden en hoogstamboomgaarden opzocht, en met name de hogere zandgronden vermeid. Toch staat vast dat Wielewalen hier vroeger regelmatig voorkwamen en ook in het Cantonspark gezien en vooral ook gehoord werden. Zelf heb ik ze er, eind vijftiger jaren van de vorige eeuw waargenomen, toen ik in de maanden juni en juli als student in het park soms lange dagen maakte om tentamen systematische plantkunde voor te bereiden. Recente waarnemingen zijn voor zover mij bekend, niet gedocumenteerd. Deze soort is ook elders erg teruggelopen, maar het is niet uit te sluiten dat hij op een dag weer eens zijn opwachting zal maken. In de niet zover van Baarn gelegen Flevopolders komen er nog steeds jaarlijks een aantal voor.

13. KRAAIEN - CORVIDAE

Kauwtjes broeden waarschijnlijk niet in het Cantonspark maar ze zijn er wel bijna altijd aanwezig. Eind mei en juni trekken tientallen pas uitgevlogen jongen er met hun schelle bedelkreten de aandacht in een ruim gebied rond de vijver en de Wintertuin. Ze zijn afkomstig uit nesten die overal in de buurt van het park aanwezig zijn. De voedsel aandrangende ouders en waarschijnlijk ook andere familieleden kunnen veel misbaar maken bij verontrusting door katten, of als een wandelaar te dicht bij een argeloos rondspringend jong komt. Je kunt op zo'n dag zeggen dat de kauw de meest in het oog- en oorspringen-

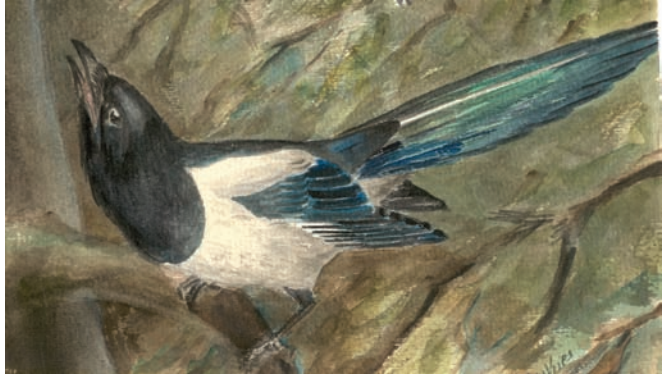
Kraaien (Aquareal Gerard de Vries).

de vogel van het Cantonspark is, maar die situatie is vergelijkbaar met die elders in het dorp, vooral op plaatsen waar overvloedig voedsel aanwezig is, zoals rond het Hertenkamp. In het Cantonspark zitten jongen dan luid schreeuwend in de bomen of op het gazon, terwijl de ouders voedsel verzamelen in de omgeving.

De Kinderboerderij levert voor hen soms (te) gemakkelijk veel voedsel, dat eigenlijk voor de dieren aldaar bedoeld was. Zo zag ik ze eens een half stokbrood meenemen naar een plek in het park waar zij, en de jonge kauwtjes het zonder concurrentie konden opeten. Maar ook de piepjonge eendjes uit de vijver zijn niet altijd veilig voor de brutaalste onder de kauwen, zoals we deze zomer zelf konden zien.

Ook Zwarte kraaien komen incidenteel in het park, maar ze zijn schuwer en nooit met zoveel tegelijk. Ik heb er eens een langdurig in één van de bomen van het Pinetum zien zitten loeren op een geschikt moment om ongezien een lekker hapje uit de Kinderboerderij te pikken.

Een veel opvallender bewoner uit dezelfde familie is natuurlijk de Ekster. Het is één van de weinige vogels waarvan ook gemakkelijk kan worden vastgesteld dat hij (of zij !) er broedt. De grote nesten zitten meestal hoog in de bomen en de vogels verraden hun aanwezigheid ook door hun schetterende roep. Het zijn brutale rovers van jonge vogeltjes maar voor velen zijn het ook prachtige vogels met een geweldige

Ekster (Aquarel Gerard de Vries)

uitstraling van kracht en levenslust die je telkens weer treffen. Het meest misbaar maken zij als er rovers van andere pluimage in hun territorium neerstrijken. In een prachtige aquarel heeft Gerard de Vries eens zo'n Ekster vastgelegd, toen hij agressieve schijn aanvallen deed op een slapende Bosuil. Beide vogels heb ik overigens "uit de aquarel geplukt" en hier afzonderlijk afgebeeld.

Een fraai vederkleed hebben ook de Vlaamse gaaien die permanent in en rond het park aanwezig zijn en waarvan niet zelden ook buiten het broedseizoen groepjes zwervende vogels van elders het park met een bezoek vereren. Met de Eksters hebben ze gemeen dat ze vooral in groepsverband soms een heidens kabaal maken, waarvan de reden soms maar moeilijk is te achterhalen.

De Notenkraker is volgens de boekjes een zeldzame en vooral onregelmatig opduikende invasiegast, van september tot januari. Er zijn jaren dat de Notenkrakers wegblijven uit onze regio, er zijn jaren dat er een incidentele waarneming

wordt gemeld en er zijn echte invasiejaren, waarin de vogel de krantenkoppen haalt. Bekende invasiejaren voor midden-Nederland uit het verleden zijn 1913/1914, 1954/55, en een grote invasie in 1968/69. In zulke jaren houden de vogels zich ook niet aan wat ze volgens de boekjes zouden moeten doen want in 1955 bleven met name in Baarn en omgeving steeds Notenkraakers aanwezig. Er zijn echter geen expliciete waarnemingen uit het Cantonspark opgetekend, maar het staat wel vast dat de vogels daar ook toen geweest zullen zijn. Dat is anders met de invasie van 1968/69, toen overal in Baarn, en ook in het park, Notenkraakers werden gesignaleerd, vooral tussen 22 februari en 1 maart. Opvallend was dat er toen steeds een aantal verbleef aan de Stationsweg in Baarn, waar zelfs op 10 juni nog twee exemplaren bleken te huizen. In 1973 werden er Notenkraakers gezien vanuit het toenmalige CBS, aan de Oosterstraat, nauwelijks 200 meter van het park en zo ook in 1977 (25 oktober: CBS, Oosterstraat; 5 december: Prins Hendriklaan). In 1981 waren er opnieuw en al vroeg verspreid Notenkraakers in ons land en al in september ook in het Cantonspark. Het is dus zaak om het hele jaar door attent te zijn op de aanwezigheid van deze toch wel geheimzinnige vogels en met name in jaren waarin de kranten melden dat er een invasie op gang is gekomen.

14. MEZEN – PARIDAE

In alle seizoenen wemelt het in het Cantonspark van de mezen. Dit niet tegenstaande het feit dat er in het park zelf tot nu toe geen actief nestkastenbeleid is gevoerd. Koolmees en Pimpelmees

broeden overal waar bomen staan, vooral in holten in bomen, maar het zal duidelijk zijn dat het aantal broedgevallen sterk kan worden beïnvloed als er nestkasten in de buurt zijn. Deze twee gemakkelijk herkenbare soorten zijn dagelijks, en in alle seizoenen, in het park aanwezig en vallen op door hun kleurige uiterlijk en opgewekte zang, waarmee ze vaak als één van de eersten het vroege voorjaar opluisteren. Buiten het broedseizoen zwerven mezen in soms grote, gemengde groepen rond, waarbij vooral de oudere mezen zich in principe niet ver van hun broed- en slaappleatsen verwijderen. Vooral de jonge vogels trekken weg.

Vaste bewoners van het Cantonspark zijn in ieder geval ook de Staartmezen, die in herfst en winter in familieverband rondzwerven. Wie vaak op dezelfde plaats naar vogels kijkt zal het opvallen dat de rondtrekkende groepjes in de winter vaak rond hetzelfde uur een bepaalde plaats aandoen. Waarschijnlijk maken zulke groepjes dagelijks hetzelfde ommetje. Staartmezen zijn onmiskenbaar door hun kleine gestalte en relatief lange staart. Ze zijn steeds in groepjes bijeen en vallen op door hun rusteloosheid.

Van de overige mezen komen in ieder geval de moeilijk van elkaar te onderscheiden Matkopmees en de Glanskopmees regelmatig in het park voor. De uiterlijke verschillen tussen deze twee soorten zijn gering. Zo heet het dat de Matkopmees een lichtere band over de vleugels heeft, maar die is aan slijtage onderhevig en is daarom een onbetrouwbaar kenmerk. De zang van beide soorten is wel specifiek, maar om

van dat kenmerk gebruik te kunnen maken is een goed vogelboek en de nodige ervaring een vereiste. Van de Kuifmees zijn alleen een handje vol waarnemingen, voornamelijk in de winter bekend, zowel van enkele exemplaren als van exemplaren in grotere gemengde mezentropen. In een gemengde groep rondzwervende mezen die op 1 augustus 2007 het park aandede zag ik één Kuifmees, die vrij lang achterbleef in een hoge Taxus.

Alle waarnemingen zijn gedaan in of nabij het Pinetum. Deze soort moet er vaker te zien zijn, want het is in de omgeving van Baarn geen ongewone soort, met name niet tijdens het winterhalfjaar, als grote, gemengde mezen groepen stad en land afstruinen. Ook de Vries meldt hem regelmatig gezien te hebben op voedertafels binnen de bebouwde kom van Baarn, maar het is mogelijk dat Kuifmezen zich dan vooral aan de rand van Baarn ophouden, niet al te ver van naaldhoutbossen, waar zij zich van nature het beste in thuis voelen. Het is beslist een vogel waar we de komende jaren eens wat meer aandacht aan moeten besteden. De vogel is gemakkelijk te herkennen aan zijn opvallend zwart-wit getekende kop, waarop een meestal meteen opvallende, puntig opstaande kuif. Kenners stellen zijn aanwezigheid ook meteen vast aan zijn specifieke lokroep en zang. Dat zelfde geldt voor de Zwarte mees, die zowel in de zang als in zijn uiterlijk een kleinere uitgave van de Koolmees lijkt, echter met minder uitgesproken gele kleuren aan de onderzijde en in plaats van één, twee witte vleugelstrepen, waarbij de bovenste streep eigenlijk meer op een stippellijn lijkt. Geheel verschillend van de

Koolmees is verder de witte vlek in de nek. Net als de Kuifmees heeft hij een voorkeur voor coniferen, waar hij dan weer een extra voorkeur heeft voor de toppen of uiteinden van de afstaande takken. Ook hier zijn de schaarse waarnemingen in het park beperkt tot het winterhalfjaar, in of nabij het Pinetum.

Mezen zijn typisch zo'n groep waarvan het loont om er in de komende jaren eens systematisch van bij te houden wanneer en in welke aantallen ze het park aandoen. En misschien kunnen de inmiddels opgehangen nestkasten ook een bijdrage leveren aan uitbreiding van het aantal mezensoorten van het Cantonspark.

15. BOOMKLEVERS - SITTIDAE

De Boomklever is een vaste bewoner van het park en verre omgeving en is een honkvaste standvogel. De vogel is door uiterlijk en gedrag gemakkelijk te herkennen. De blauwgrijze rugzijde, de witte keel de roestrode onderzijde, de zwarte oogstreek en de lange dunne snavel maken hem onmiskenbaar en zijn gedrag in de bomen is ook al onvergelijkbaar: Hij klimt namelijk, soms snel, soms speurend naar kleine insecten en spinnetjes, langs stammen en dikke takken. Het verschil met de Boomkruiper is dat de Boomklever even vlot naar boven als naar beneden klimt. Maar de ook geheel andere pluimage van de Boomkruiper sluit verwisseling vrijwel uit. Een ander opvallend kenmerk is zijn luide, verdragende voorjaarsroep, een korte welluidende kreet die behoort tot de eerste tekenen van naderend voorjaar. Overigens heeft de vogel een breder

repertoire van steeds heel korte kreetjes, bij verontrusting, gevaar en gewoon, tijdens het fourageren en daarom verraad thij zijn aanwezigheid voor wie die kreetjes kent altijd al meteen.

Boomklevers nestelen in boomholten en nestkasten. Hij kan door zijn slanke postuur al door een heel nauwe opening. In de strijd met andere holenbroeders om de beste stekjes in het park metselt hij soms een te grote invliegopening bijna dicht, maar we hebben ooit waargenomen dat een slimme spreeuw dat gat dan weer groter maakte en de Boomklever die er zijn nest aan het bekleden was met bruut geweld verjaagde.

16. BOOMKRUIPERS - CERTHIDAE

De Boomkruiper heeft in zijn gedrag wel wat gemeen heeft met de Boomklever, maar is veel minder flamboyant en eerder bescheiden te noemen. Met de Boomklever heeft hij gemeen dat hij tegen boomstammen en muren op kan klimmen, echter niet, zoals de Boomklever, ook van boven naar beneden. Ook in de tekening van het verenkleed is het een heel andere vogel: aan de bovenzijde een patroon van bruine vlekken of zig-zag strepen met hier en daar een witte of zwarte toets, aan de onderzijde voornamelijk wit. De dunne enigszins gekromde snavel is uitstekend geschikt om er insecten en spinnetjes mee los te peuteren uit holletjes en scheurtjes in de schors van bomen, die hij zorgvuldig van onder naar boven kan afzoeken. Als er een Boomkruiper binnen je gezichtsveld komt is de allereerste indruk soms dat er een muisje tegen de boom lijkt op te

sluipen. Het geluid van de Boomkruiper is opvallend en klinkt helder en luid als "tuut" of "tuut-tuut-tuut", met tempo en sterke wisselingen. Vaak is dit geluid genoeg om te weten dat er een Boomkruiper in de buurt is, die je dan pas na zorgvuldig turen in de richting van het geluid ontdekt.

De Boomklever is in alle seizoenen in het Cantonspark aanwezig. Dat hij er broedt is waarschijnlijk maar een nest is er nog niet met zekerheid gevonden. Voor die nesten heeft hij oude loof- zelden ook naaldbomen nodig, of spleten in muren, gebouwen etc. Buiten de broedtijd zwerven ze rond, vaak samen met grotere gemengde mezentropen.

17. WINTERKONINGEN – TROGLODYTIDAE

De Winterkoning is één van onze kleinste broedvogels maar kan door zijn typische vorm en bewegelijkheid nauwelijks aan de aandacht ontsnappen. Het is een klein, levendig bruin gekleurd bolletje, levendig roodbruin a.d. bovenzijde en lichter bruin met donkere banden aan de onderzijde, met een kopje waarop een dunne relatief lange snavel en met een bijna verticaal opgewipt staartje, waarmee hij in alle hoeken gaten rondhuppelt en soms nog meer rondspringt. De nesten bevinden zich vaak dicht bij de grond, maar ook in lage struiken, bomen en op muren, schuurtjes etc. Het aantal nesten zegt niet alles over het aantal broedgevallen omdat de Winterkoning er meerdere maakt, vooraleer het wijfje er aan één daarvan haar goedkeuring schenkt. Omdat de Winterkoning het hele jaar door in het park, en ook

in de Kinderboerderij aanwezig is staat wel vast dat hij ook tot de reguliere broedvogelbevolking van het park gerekend mag worden, De vogel verradt zijn aanwezigheid vooral ook door zijn luide zang, die in kracht omgekeerd evenredig is met zijn geringe afmetingen. Het liedje dat hij zingt is moeilijk in woorden te vatten, maar het is zó kenmerkend en rijk aan variatie dat het voor wie het eenmaal kent onmisken-

baar is. Het wordt wel vergeleken met dat van de kanarie maar voor mij wordt het daarmee te kort gedaan. De Winterkoning laat zich in principe het hele jaar door horen maar gedurende de winter en het allerprilste voorjaar heeft hij het rijk vaak alleen en valt daardoor extra op.

(Wordt vervolgd)

Aandacht voor de Zoogdieren in het Cantonspark

Dit is een nogal pretentieuze titel voor een artikel over iets waar we eigenlijk maar heel weinig over weten. Was het al een hele klus om wat over de vogels te schrijven, de zoogdieren zijn in bepaalde opzichten een nog moeilijker groep. Toch waag ik het er op, in de hoop dat lezers die van bepaalde groepen wat meer kunnen vertellen mij zullen bijspringen of bepaalde vragen misschien kunnen beantwoorden.

Dat er een heleboel kleinere zoogdieren, zoals muizen en hun verwanten in het park voorkomen is voor de hand liggend. Om ze te determineren moeten ze echter gevangen worden en ook daarvoor is enige ervaring nodig. Bovendien worden resten van deze kleine zoogdieren regelmatig in het park gevonden in de vorm van braakballen van uilen. Om die te ontleden en botjes en andere onverteerbare resten van prooidieren vrij te prepareren is vers één. Een leuk en leerzaam werkje voor wie eens achter de schermen van het uilenleven wil kijken. Maar om deze restanten tot op de soort determineren is specialistenwerk, wat niet wegneemt dat er veel amateurs zijn die het daar heel ver in hebben gebracht. Wij kennen echter geen liefhebbers van deze op zich heel interessante hobby die ons zouden kunnen helpen. Daar komt nog bij dat de uilen die in het Cantonspark rustplaatsen zoeken in hoge bomen hun prooien van elders halen. Zo is het bekend dat de Bosuilen aan de noordkant van Baarn, met name als ze jongen te voeden hebben, hun prooien voornamelijk in de Eempolders vangen.

Gegevens uit braakballenonderzoek zullen dus maar in heel beperkte mate iets zeggen over de zoogdierfauna van het park zelf.

Ik laat hieronder een aantal grotere zoogdieren, die voor de meeste onder ons gemakkelijk te herkennen zijn, kort de revue passeren. Ik kies daarvoor soorten die in overig Baarn met zekerheid voorkomen of althans ooit zijn waargenomen.

De vos is één van hen ! Hun aantal in de ons omringende bossen en weilanden neemt gestaag toe en op zoek naar nieuwe territoria en voedsel belanden vossen met de regelmaat van de klok in het dorp. Van oudsher bewoonden zij de bossen van Groeneveld en van de Hoge en Lage Vuursche. Of de recent in het dorp waargenomen vos(-sen?) zich binnen de bebouwde kom ook daadwerkelijk gevestigd hebben is volgens mij nog niet vastgesteld. Het betreft heel schuwe nachtdieren waarvan bekend is dat ze per nacht tientallen kilometers kunnen afleggen. In het Cantonspark zijn ze echter nog niet waargenomen of zijn de karakteristieke uitwerpselen nog niet gevonden. Dat ze zich niet door hekken of muren laten buitensluiten blijkt wel uit de moordpartijen die ze deze zomer vooral onder de grotere vogels (eenden, kippen ed) van het Maarschalksbos en omringende tuinen hebben aangericht. Toch is het niet denkbeeldig dat ze vanuit andere richtingen op een dag het park bereiken, en wij houden ons dan ook graag aanbevolen voor waarnemingen in het noordelijke deel van Baarn

Een andere in heel Baarn algemene soort is de egel. Ook een nachtdier, zij het minder schuw dan de vos. In bepaalde delen van Baarn, met name waar grotere tuinen met de nodige rommelhoekjes zijn, huizen er heel wat. Of ze ook in het park voorkomen weet ik niet zeker. Navraag bij omwonenden heeft in ieder geval nog niets opgeleverd, maar misschien heeft dit artikelje succes.

Ook staan er vraagtekens bij het voorkomen van de mol in het park. Het is een onmiskenbare soort die zijn aanwezigheid gemakkelijk verradert door zijn graafwerkzaamheden, waardoor bovengronds de zgn molshopen ontstaan. De mol is algemeen in de omgeving van

Baarn en binnen de bebouwde kom in grotere tuinen of landgoederen. Er waren vroeger met zekerheid mollen in het Cantonspark maar ik heb ze de laatste jaren niet meer gezien. Ook hier graag de aandacht van regelmatig bezoekers.

De Eekhoorn is een ander verhaal. Vragen over het voorkomen van deze soort heb ik nooit met zekerheid durven beantwoorden maar deze zomer zijn er in ieder geval enkele in het Cantonspark neergestreken. Na één van de zomer-rondleidingen zagen we er zelfs drie, die elkaar in het Pinetum achterna leken te zitten. Ook vonden we daar op 16 juli van het afgelopen jaar een behoorlijk aangevreten karkas van een eekhoorn. Maar het staat natuurlijk niet vast

Dit roofvogelslachtoffer was alleen al door de fraaie staart meteen als Eekhoorn herkenbaar.

dat die in het park gevangen is. Dat zou dan meest waarschijnlijk het werk zijn geweest van de Havik, die met grote regelmaat in of rond het park wordt aangetroffen. Deze waarnemingen worden bevestigd door omwonenden en regelmatige bezoekers van het park.

Van de marterachtigen komt op de eerste plaats de wezel in aanmerking. Ik heb deze soort, in winterkleed, in de vijftiger jaren in het park gezien in het gebied rond de colonnade.. Ik werd er toen opmerkzaam op gemaakt door een medewerker.

Er zijn over andere marterachtigen in de afgelopen jaren in Baarn wel geruchten geweest. Zo zou een Boommarter ergens in de buurt van de Wilhelminalaan leidingen van daar geparkeerde auto's hebben doorgeknaagd. Maar een betrouwbare bevestiging hiervan is mij nooit ter ore gekomen.

De bunzing komt in ieder geval in Baarn voor. Ook deze soort is een zeer verborgen levend nachtdier, dat ergens jarenlang ongezien kan voorkomen zonder te worden opgemerkt. In de zomer van 2009 verdronk er echter een in een zwembad van een villa aan de Eemnesserweg, dat ivm de vakantie van de bewoners werd leeggepompt en schoongemaakt. Gedurende deze operatie belandde er een in het bad, waarna het dier er via de gladde

wand van het al half lege zwembad niet meer uit kon en verdronk. Ik heb er een reeks foto's van kunnen maken, maar dat is het enige bewijs van zijn aanwezigheid in Baarn. Het is mogelijk dat de bunzing ook in het noorden van Baarn af en toe zal opduiken en dan een bezoek kan brengen aan het Cantonspark.

Een heel aparte groep zoogdieren is die van de Vleermuizen. Deze zijn vanaf het vroege voorjaar tot in de late herfst en met name in het warme seizoen vaak in flinke dichtheden boven het grondgebied van het Cantonspark waar te nemen. Ze fourageren er, maar of ze er ook wonen, bv in de verschillende beschikbare holle bomen of in de enkele jaren geleden opgehangen nestkasten, is nog steeds de vraag. Er zijn in Baarn verschillende kenners, van wie ik weet dat die in de toekomst wat meer gegevens ter zake kunnen verzamelen en documenteren.

Dit artikel brengt dus maar weinig gegevens over de zoogdieren van Baarn en meer precies ook van het Cantonspark. Het moet echter, zoals in de aanhef al gezegd, vooral gezien worden als een aansporing om er eens beter op te gaan letten en op deze manier wat meer gegevens boven tafel te krijgen. Wij houden ons aanbevolen voor waarnemingen.

Huub van der Aa

BOMEN OVER BOEKEN OVER BOMEN

Werry Crone en Martin Bril, Bomen in het voorbijgaan. Uitgeverij HannaBoek, 2010. 157 pagina's groot formaat (30 bij 24,5 cm)

Dit boek kreeg ik deze zomer cadeau en ik heb er veel plezier aan beleefd. Het bestaat uit teksten die de vermaarde, onlangs overleden schrijver en journalist Martin Bril in de loop van de jaren in de Volkskrant gepubliceerd heeft. De korte stukjes, 29 in getal, hebben titels als Perenboom, Bontebok, Koortsboom, Renderklippen, sneeuw en kerstboom. Daaruit kan al meteen geconcludeerd worden dat het niet over technische of botanische bijzonderheden gaat, maar over historische, religieuze of emotionele feiten achter bomen of landschappen, overal in ons land. De schrijver heeft enige research verricht om interessante feiten te achterhalen of vreemde benamingen te verklaren. Martin Bril schrijft daarover in heel mooi Nederlands. Zijn korte verhaaltjes gaan meestal ook over mensen die iets met de betreffende bomen hebben. Bij de eeuwenoude lindeboom in het centrum van Hilvarenbeek zocht hij uit in welke kroegen rond het plein waarop de boom nog steeds staat, de dichter Anton van Duinkerken graag zijn pilsjes dronk. En al wandelend over het plein ontmoet hij een bruidspaar, waarna hij op geestige wijze zowel de bruid als de bruidegom zodanig beschrijft dat je hem haast moet geloven als hij suggereert dat het vast geen goed huwelijk kan worden

Werry Crone maakte de foto's bij de teksten van Bril. Soms gingen ze samen op pad, door het hele land. De foto's beslaan vaak

hele pagina's van het groot-formaat boek en zijn afgedrukt op fraai, dik papier. Ze sluiten mooi aan bij de teksten. Het is dus niet alleen een lees- maar duidelijk ook een kijkboek. De combinatie van teksten en foto's is mijns inziens heel goed geslaagd en maakt dit boek tot een waardevol bezit voor elke bomenliefhebber die verder wil kijken dan alleen maar blaadjes, meeldraden en stampertjes.

Geertrudis A. M. Offenberg met fotografie van Johan van Galen Last. De Tuinbaas en zijn buitenplaats. 208 pagina's., 2010. Uitgever Waanders bv, Zwolle

Dit boek gaat dan wel niet over bomen in strikte zin, maar een korte bespreking past nadrukkelijk wel in onze nieuwsbrief. In het boek komen verschillende restauraties van

grote tuinen aan de orde, met interessante aspecten die op een of andere manier ook van toepassing zijn op het Cantonspark. De vele foto's in het boek zijn van de hand van onze gastheer tijdens de donateursexcursie van dit najaar (zie het verslag in dit nummer).

Naast inleidende hoofdstukken telt het boek 24 Nederlandse monumentale tuinen, waarvan de geschiedenis beschreven wordt en vooral ook de huidige perikelen rond beheer en voortbestaan, opgetekend uit de mond van de tuinbazen.

Onder de behandelde tuinen zijn er enkele hier niet ver vandaan, die zich uitstekend lenen voor ééndags bezoeken, zoals de tuinen van Sypesteijn, Nijenode, het Muiderslot, de siertuin van Gooilust en de heemtuinen van Amstelveen. Er worden oude verhalen opgediept over vroegere bewoners van de bijbehorende kastelen of

landhuizen maar ook realistische beschouwingen over de grote problemen die de huidige beheerders vaak hebben om het hen toevertrouwde culturele erfgoed voor de komende generaties veilig te stellen. Een willekeurig voorbeeld hiervan staat op p. 135, waar het Landgoed Middachten uitvoerig behandeld wordt. Het hoofdstuk eindigt als volgt:

“De tocht over het landgoed Middachten is ten einde. Er valt een mals regenbuitje over een geploegde akker aan de rand van het bos, naast de Middachter Allee. Het water glinstert in de voren en een ree ligt in een hoek te rusten: een tafereel, alsof de tijd op het landgoed heeft stilgestaan. Dat is maar schijn, want Middachten is een modern bedrijf. Ofschoon bosbaas/jachttopzichter Henry Kleijer de Graaf zu Ortenburg volgt in diens spoor, stapt hij er ook af en toe doelbewust naast.

Deze passage geeft in het kort weer waar het in het hele boek om draait: respect voor het verleden en een moderne benadering van het huidige, toekomstgerichte beheer. Het is een heel waardevol kijk- en leesboek geworden dat een intrigerende kijk achter de schermen geeft en de lezer laat kennismaken met het sympathieke gilde van de tuinbazen en hun dagelijkse strijd om al dat moois voor de toekomst te bewaren. Ook tegenslagen en moeilijke keuzes bij het beheer komen soms aan de orde, maar vooral ook grote liefde en diep respect voor het verleden en voor de natuur. Ergens staat een mooie spreuk die zegt dat wij, dus ook de vakbekwame tuinbazen uiteindelijk niet altijd helemaal de baas kunnen zijn: *‘De bosbaas wikt, maar de boom beschikt’*.

Mr. Bas M. Visser, Bomen en wet, geldend recht voor bomen. Zesde geheel herziene druk, 2009. 192 pagina's; Bomenstichting. Prijs: € 40.-; donateurs: € 35,-

Van dit boek verscheen de eerste druk in 1979 en de vorige druk in 2001. De oudere drukken zijn geschreven door verschillende auteurs; de vierde, vijfde en deze druk door de jurist Mr B. M. Visser. Het boek is al drie decennia de vraagbaak op het gebied van bomenbeleid, met de nadruk op de juridische aspecten. Het behandelt op overzichtelijke wijze vele onderwerpen, rangschikt in hoofdstukken met als titels Bomen en eigendom, Burenrecht, Bomen en schade, Bos en natuurregeling, Bomen, kapverboden en kapvergunningen, Bomen en bouwen en Bomen en handhaving. Tot slot enkele bijlagen met praktische zaken zoals modellen die door beleidsmakers gebruikt kunnen worden.

Uiteraard is dit vooral een boek voor vakmensen, maar er bemoeien zich gelukkig tegenwoordig zoveel mensen met de bomen in hun omgeving dat een handreiking van deskundigen over wat er nu wel en wat niet mogelijk is, ook voor een bredere doelgroep welkom is. Het boek is extra waardevol omdat er veel nieuwe jurisprudentie in is verwerkt, die de meestal vrij saaie wetsteksten wat toegankelijker maken. Om deze saaiheid wat te breken zijn ook een aantal illustraties toegevoegd: fraaie tekeningen en enkele cartoons.

De bomenliefhebber pur sang, die regelmatig het Cantonspark bezoekt zal er niet veel aan hebben, maar voor de professionele bomenbeheerders, onze beleidsmakers van gemeente, provincie, Mooi Baarn

etc. is het bezit van deze nieuwe druk een absolute must.

E. Koot, Geef monumentale bomen een toekomst; visie op beschermen en instandhouden. 56 pagina's. Uitgever: De Bomenstichting, December 2006. ISBN-13-978-90-70405-19-9. Prijs € 19.-, voor donateurs € 15.-

Dit boek is al enkele jaren geleden uitgekomen als een soort handleiding bij het landelijk register van monumentale bomen. Dit register is in de jaren tachtig opgesteld en in 1990 afgerond. In september 2006 bevatte het 10.550 "boomobjecten", waarbij moet worden opgemerkt dat een "boomobject" kan bestaan uit één of meerdere bomen, zoals in het geval van een compleet park, dat dan een "monumentaal Groenobject" wordt genoemd.

Eerst wordt de vraag beantwoord wat "monumentale bomen" eigenlijk zijn. De criteria worden beschreven met dien verstande dat er altijd uitzonderingen mogelijk zijn. Zo wordt een minimale ouderdom van 80 jaar een "hard" criterium genoemd, maar bomen die bij een bepaalde gelegenheid geplant zijn mogen jonger zijn, om het predikaat monumentaal te krijgen. Bijvoorbeeld de "boom die alles zag" op de plek van de Bijlmerramp, of geboortebomen, die geplant zijn ter ere van de geboorte van een koningskind. Andere criteria kunnen zijn: de esthetische, cultuurhistorische, dendrologische, zeldzaamheids of natuur en milieuwaarde. Ook bijzondere kenmerken, zoals omvang en hoogte of zelfs bewoning door zeldzame planten of dieren kunnen meetellen.

Ook de standplaats kan een rol spelen: een 80 jaar oude beuk op een dorpsplein kan hoger worden ingeschaald dan een even oude boom in een bos op de Veluwe.

Voorts wordt ingegaan op de vele factoren die monumentale bomen bedreigen, inclusief de financiële en fiscale aspecten. Uitvoerig wordt beschreven welke mogelijkheden de wet of de plaatselijke verordeningen bieden om monumentale bomen te beschermen. Heel interessant vond ik ook het hoofdstukje over de regels en het beleid in de landen om ons heen, vooral vanwege de verrassende voorbeelden. Inspirerend is het hoofdstuk over het tot leven brengen van monumentale bomen. Daarmee bedoeld men in dit geval dat aandacht moet worden gegeven aan de onmiddellijke omgeving van het betreffende monument, door de verrom-

meling tegen te gaan, door verfraaiing van de boom dmv esthetisch verantwoorde hekjes, naamborden, het toegankelijk maken van historische of biologische bijzonderheden van de boom en het actief bevorderen van belangstelling en kennis van de boom bij bepaalde doelgroepen, zoals toeristen, scholen of mogelijke sponsoren.

De eindconclusie van dit boek is dat het noodzakelijk is om het beschermingsniveau van bomen te verbeteren om zo een duurzame instandhouding te verwezenlijken.

Ik denk dat deze en andere publicaties van de bomenstichting, ons voor de Baarnse situatie en zeker ook voor het individuele bomen beleid in het Cantonspark heel wat praktische handreikingen kunnen bieden.

Huib van der Aa

De Amberboom, nr. 102 liet dit jaar vrijwel al zijn rood en geel verkleurde bladeren na het eerste nachtvorstje te gelijk vallen

